

Uitwerking stap 1 en 2 motie Huisvesting arbeidsmigranten

Inleiding

Door de gemeenteraad is op 27 september 2021 een motie aangenomen, waarbij de raad het college van B&W opriep om:

- specifieker beleid voor de huisvesting van aantallen arbeidsmigranten te ontwikkelen;
- kennis bij andere gemeenten over deze problematiek op te halen en in te zetten; (waaronder de gemeente Zaltbommel)
- externe deskundigheid in te schakelen bij de voorbereiding en het ontwikkelen van bovenstaande beleid en regelgeving;
- stakeholders (waaronder inwoners en arbeidsmigranten) in de voorbereiding te betrekken;
- Te inventariseren hoeveel arbeidsmigranten wonen en werken in de gemeente;
- zo snel mogelijk een plan van aanpak op te stellen doch uiterlijk 10 november 2021 dit aan te bieden aan de agendacommissie, waarbij ankermomenten voor keuzes en beslismomenten voor de raad worden opgenomen;
- voor bestaande locaties een overgangsregeling voor te leggen aan de gemeenteraad wat overeenkomt met het gewenste beleid van de gemeenteraad en dit ook onderdeel laten zijn van het plan van aanpak.

In het hierna volgende informeren wij u over stap 1 en 2.

HOOFDSTUK 1 HUIDIG BELEID

Definiëring arbeidsmigranten

- Welke groep kunnen we onderscheiden
- Wat zijn de objectieve kenmerken van deze groep

Definitie

De Universiteit van Tilburg en het Kenniscentrum Arbeidsmigranten hebben een paper geschreven over de definitie van 'arbeidsmigrant'. Hierin kwam naar voren dat door verschillende instanties een verschillende definitie wordt gegeven van de term arbeidsmigrant. Zo definieert Wikipedia de arbeidsmigrant als 'werkende mensen die tijdelijk naar een ander land komen om daar arbeid te verrichten'. De Sociaal Economische Raad verstaat onder arbeidsmigrant iemand die voor kortere of langere tijd in een ander land gaat werken en wonen. Het CBS definieert arbeidsmigranten als personen die zich in Nederland hebben gevestigd met 'werk' als motief. Zij gaan daarbij uit van migranten die minimaal vier maanden in Nederland verblijven en zich ook hebben ingeschreven in het BRP.

Duidelijk is dat deze definities onderling weinig verschillen. Het gaat om personen die afkomstig zijn uit het buitenland om hier te werken en hier al dan niet voor langere tijd wonen.

De definitie van het begrip arbeidsmigrant die wij in de notitie Doelgroepenbeleid hanteren, namelijk *"Arbeidsmigranten zijn migranten (uit met name Midden- en Oost-Europese landen) die zich vanwege werk al dan niet permanent in Nederland vestigen"*, sluit dus aan bij de gangbare definitie.

In ons Doelgroepenbeleid maken we onderscheid tussen de verblijfsduur:

- Short-stay: een verblijf tot circa 6 maanden
- Mid-stay: een verblijf van 6 maanden tot circa 4 jaar
- Permanent verblijf

Arbeidsmigranten die de bedoeling hebben om hier permanent te blijven, zullen zich bij het vinden van huisvesting richten op de reguliere woningmarkt. Daarover gaat het Doelgroepenbeleid *niet*. Het Doelgroepenbeleid richt zich op zowel de short-stay als mid-stay; de groep arbeidsmigranten die (nog) niet de intentie hebben om hier permanent te verblijven.

Objectieve kenmerken

- Verblijven tijdelijk in Nederland (hooguit circa 4 jaar)
- Veelal mannen
- Gezin komt niet over
- Vaak werkzaam in land- en tuinbouwsector
- Tot vier maanden geen inschrijfplicht BRP
- Weinig pogingen tot integreren vanwege kortstondige verblijf

Bestaand beleid

Landelijk beleid

De overheid neemt diverse maatregelen om de werk- en leefomstandigheden en de rechtspositie van arbeidsmigranten te verbeteren. In 2020 is daarvoor het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten (Commissie Roemer) aangesteld. Doel van het Aanjaagteam was het doen van voorstellen voor verbeterende maatregelen. In oktober 2020 heeft het Aanjaagteam een rapport opgesteld met een vijftigtal aanbevelingen. In het coalitieakkoord is aangegeven dat de regering de aanbevelingen wil gaan uitvoeren. Dit om uitbuiting van werknemers tegen te gaan, slechte huisvesting aan te pakken en oneerlijke concurrentie en verdringing op de arbeidsmarkt te voorkomen.

De aanbevelingen op het gebied van huisvesting zijn:

- Instrumenten om effectief te kunnen sturen en op te kunnen treden tegen misstanden;
- Stimuleren om tot meer huisvesting van arbeidsmigranten te komen (afspraken maken over landelijke en gemeentelijke opgave; regionale deals voor meer huisvesting; Effectrapportage bij nieuwe bedrijvigheid)
- Betere kwaliteit van de huisvesting (integreer het SNF keurmerk (Stichting normering flexwonen) en AKF keurmerk (Agrarisch Keurmerk Flexwonen); samenwerking tussen gemeenten en de keurmerken op het gebied van handhaving.
- Woonbescherming voor de arbeidsmigrant (loskoppelen van arbeidsovereenkomst en huurovereenkomst).

Regionaal beleid

Het thema huisvesting arbeidsmigranten heeft een plek op de regionale woonagenda van de Noord-Veluwe. Momenteel wordt daar niet concreet actie op ondernomen. Regionaal beleid op dit vlak kennen we nog niet. Het is vooral belangrijk elkaar op de hoogte te houden en monitoren zodat we een 'waterbed-effect' voorkomen.

Elburgs beleid

Het Doelgroepenbeleid, vastgesteld in september 2020 en gewijzigd in 2021, vormt het lokale beleid gericht op de huisvesting van enkele doelgroepen, waaronder de arbeidsmigranten. In het Doelgroepenbeleid zijn zowel de opgave (aantallen) als de uitgangspunten voor potentiële locaties en huisvestingsmogelijkheden voor arbeidsmigranten opgenomen.

- Totale opgave
In het Doelgroepenbeleid is een huisvestingsopgave voor maximaal 75 – 100 arbeidsmigranten opgenomen;
Inmiddels is in 2022 een rapport uitgebracht (uitgevoerd door Decisio in juni 2022). Daaruit volgt dat sprake is van een opgave van 100-250 arbeidsmigranten naar werkregio. Ook de lokale ondernemers waarmee wij hebben gesproken, bevestigen dat de opgave groter is dan in het Doelgroepenbeleid is opgenomen.
- In het Doelgroepenbeleid zijn de voorwaarden opgenomen waaraan een locatie moet voldoen en zijn uitgangspunten voor huisvesting geformuleerd.

HOOFDSTUK 2: DUIDING AANTALLEN EN BEGRIPPEN

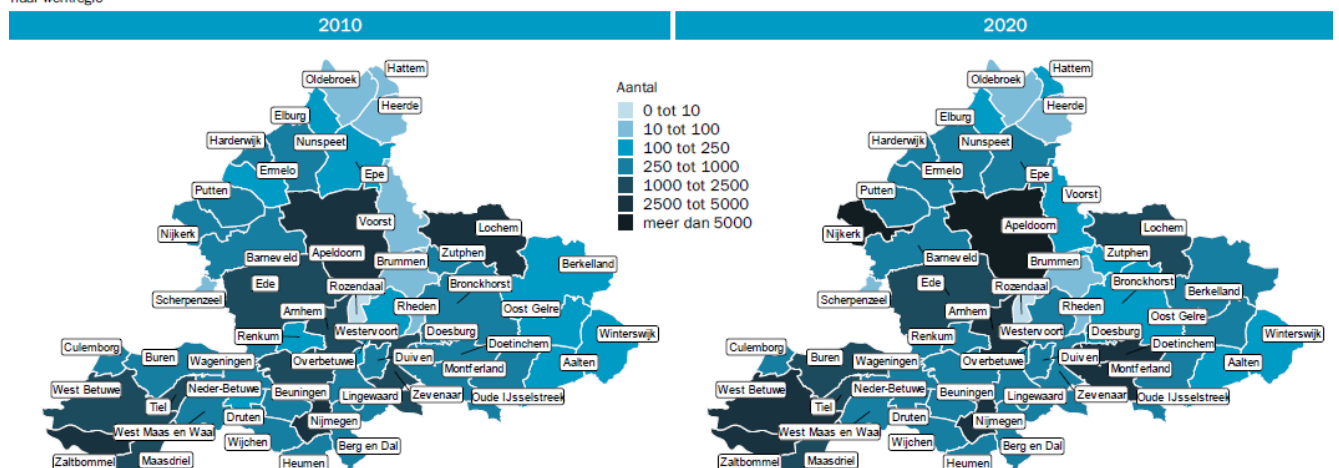
- Aantal inschrijvingen van personen uit EU-lidstaten
- Gezinsamenstelling (alleenstaand of met partner/gezin)
- Zicht op verblijfsduur
- Economische binding (werkzaam in welke sector)

Arbeidsmigranten zijn bij een verblijf korter dan vier maanden niet verplicht zich in te schrijven in de Basisregistratie Personen. De praktijk leert echter dat ook daarna veel arbeidsmigranten zich niet inschrijven. Of dat arbeidsmigranten die zich wel hebben ingeschreven, zich niet meer uitschrijven. Dit wordt ook onderkend in rapporten zoals die van Greenport en Decisio. Om die reden zijn de cijfers die we wél hebben niet representatief.

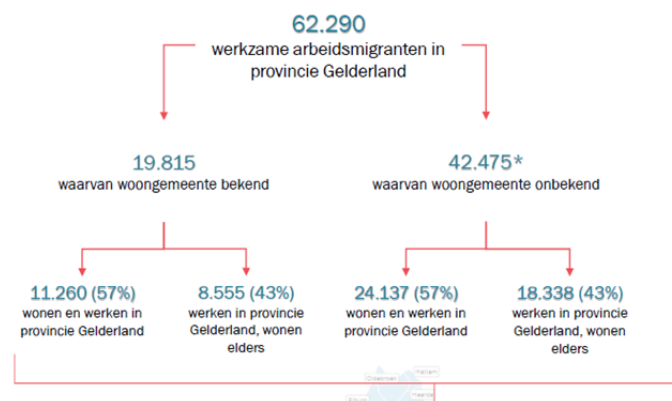
Uit het rapport van Decisio blijkt dat het aantal arbeidsmigranten in het hele land jaarlijks is toegenomen. In 2010 waren er 357.700 arbeidsmigranten in Nederland en in 2020 waren dat er 540.600. Dit komt neer op een jaarlijkse groei (in heel Nederland) van 4,2%. In Gelderland was de jaarlijkse groei hoger, namelijk 4,9%. Tot 2030 is een blijvende toename te verwachten, in Gelderland een jaarlijkse groei van 4 tot 6%.

Waar de grootste groep arbeidsmigranten voorheen nog zo'n 8 tot 12 maanden werkzaam was in Gelderland, zien we tegenwoordig vooral een verschuiving naar een kortere verblijfsduur. Vooral de groep arbeidsmigranten die tot 4 maanden werkzaam neemt toe: van 26% naar 38%.

Aantallen Arbeidsmigranten
naar werkregio

Bron: Decisio (2022), via CBS Microdata

Uit de afbeelding hierboven blijkt dat van de 62.290 arbeidsmigranten zich 19.815 hebben ingeschreven: dat is 31,8%. Dat betekent dat circa 2/3 van de arbeidsmigranten zich *niet* inschrijft. De aantallen werkzame en woonachtige arbeidsmigranten in onze regio (en gemeente) zijn dus in werkelijkheid groter dan de bekende getallen.

We hebben gekeken hoeveel personen in Elburg staan ingeschreven met een afkomst uit Bulgarije, Roemenië en Polen. Dat zijn er per april 2023 151. Hier zitten echter ook personen tussen die al vele jaren in Nederland/Elburg wonen. Het doelgroepenbeleid richt zich zoals gezegd op de short-stay en mid-stay arbeidsmigranten, met een verblijf tot vier jaar. Het gaat dan om 93 personen, waarvan er 8 niet meetellen omdat dat kinderen betreft en een persoon van 84. Per saldo houden we dan 85 ingeschreven personen over die hier *tot nu toe* korter dan vier jaar verblijven.

Uitgaande van het gegeven dat dit slechts circa 1/3 van de daadwerkelijk woonachtig en in de gemeente/regio werkzame arbeidsmigranten betreft, kunnen we concluderen dat er in de praktijk dus $\text{circ } 3 \times 85 = 255$ arbeidsmigranten woonachtig zijn in onze gemeente.

We hebben geen zicht op gezinssamenstelling en verwachte verblijfsduur. Ervan uitgaande dat de short-stay en mid-stay arbeidsmigranten niet de intentie hebben zich hier te vestigen, zal het in de meeste gevallen niet om gezinnen gaan. Dat lijkt ook te concluderen uit de informatie uit de BRP; er staan relatief weinig kinderen ingeschreven.

De arbeidsmigranten zijn naar schatting vooral werkzaam voor lokale of regionale bedrijven. Van een aantal bedrijven in Elburg die arbeidsmigranten in dienst hebben, begrepen wij dat die werknemers ook in Elburg woonachtig zijn.

Medio 2022 hebben wij bij ondernemers in onze gemeente uitgevraagd of zij arbeidsmigranten in dienst hebben en zo ja, om welke aantallen dat gaat. Een tiental ondernemers gaf aan dat dit het geval was. In totaal ging het op dat moment om circa 200 arbeidsmigranten. De ondernemers gaven aan dat zij voor het uitvoeren van de werkzaamheden die door de arbeidsmigranten worden gedaan, geen personeel uit de gemeente/regio kunnen krijgen.

Door de ondernemers werd ook aangegeven dat er behoefte is aan meer personeel (lees: arbeidsmigranten) maar dat zij, vanwege het ontbreken van accommodatiemogelijkheden, geen arbeidsmigranten kunnen aannemen.

In Elburg wonen arbeidsmigranten op (getransformeerde) vakantieparken maar ook in reguliere woningen. De locatie Berkenweg biedt aan 96 arbeidsmigranten woonruimte. Daarnaast is een tijdelijke vergunning afgegeven (vijf jaar) voor een locatie aan de Oostendorperstraatweg voor maximaal 10 personen en is ons bekend dat op enkele parken en reguliere woningen ook sprake is van bewoning door arbeidsmigranten. De ondernemers geven aan dat de mogelijkheden voor huisvesting achterblijven bij de behoefte.